

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆԱՌԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԻԱ ՇԱՐԱԹ 16 ՄԱՅԻՍ 1864

ԹԻՒ 727

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆԱՌԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԻԱ 16 ՄԱՅԻՍ

Սեփականության և սեփականության խորհուրդը, որ 1-ին անգամ հանգում է, վերջապես յաջողեցավ ամենապարզ և պարզագույն, այսինքն՝ համարժեցական և խորհուրդի ու Լատինի զառանգական անհատների: Այս վերջին զառանգական անհատները իրենց այժմյան զինուորական գերբնական պատի պատճառով, բայց յառաջ պատի չեն ընկնում: և համարժեցական կառավարությունը ալ զերմանական նախադասության առջև դրած նախադասության պատի վերջին:

Եվսեպեան 1-ին անգամ խորհուրդականության 'ի գործ պետք խաղաղասիրական ջանքը շատ դժուար է, այսու ամենայնիւ այս զինադադարման յաջողությունն իր յուրացուցի թե պատի շուրջնաճան հաշտություն մի ևս ձեռք բերել: Բայց տարակույս չկայ որ այս հաշտությունը պայմանները փաստական պատի ընկած հանդիմանական որ այսօրուան օրս սկիզբ է և յաղթվում է, և օգտակար՝ խորհուրդ ու Լատինի զառանգական անհատների համար, որ հիշք և յաղթող հանդիմանական են:

Չկարծուիք ամենայնիւ որ այս գործը կարգադրությունը գործարարություններն եւրոպական պատերազմ մի ծագի: Վասնզի ոչ միայն Լատինի, այլև Գաղղիոյ կառավարությունը միայն չեն ձեռք բերել, այլևս պաշտպանություն հանդիմանական օգտից:

Գաղղիոյ օրենսդիր ժողովոյն մէջ, կայսերական տարեկան ծախսից որոշման վրայից ստանի վիճաբանություններ եղան: Կառավարությունն ներհանգ կուսակցությունն անհամաձայն պարոնայք Վիեր և Պէրրիէ խիստ պերճաբան ատենաբանությունները ընդհանուր անհամաձայն համար տարապայման ծախքը որ կը ընկնի 'ի պատճառս հետևոր արշաւանաց: Տերունի պաշտոնեայ մօտիւ Ռուհէ պատասխան տուաւ և աղբու կերպիւ պաշտպանեց կառավարությունն ընթացքը: Այս ատենաբանությունն մէջ նշանակություն արժանի են հետևեալ խօսքերը:

Եւրոպիոյ խաղաղութիւնը այսօրուան օրս հիմն

եալէ հաստատուն անպահովութեանց վերայ, և հաճելի է ինձ կրկնել մօտիւ Պէրրիէին հետ, թէ խաղաղութիւնը Գաղղիոյ և Ռուսիոյ մէջ կը դադարէ և Գաղղիան պիտի չբանայ իւր ձեռքը բայց միայն երբոր ստիպուի և հարկ ըլլայ պաշտպանել իւր պատիւը և իւր սահմանադրութիւնները: Ի մասին յառաջիկայի որ կը ըլլայ Լատինի հիստորիոյ կողմը, կը յուսամք թէ այժմ խաղաղասիրական կարգադրություն մի պիտի ըլլայ: Վասնզի չեմ կարծեր որ մեծ տերութիւնները 1-ին անգամ մէջ գործարարութեան կարող չըլլան արդիւնք մի ձեռք բերել:

Գաղղիոյ կառավարությունը արդիւնք հճատարար կուրծիւնը պապական կոնգրեսին, որով Պիոս Խնեւորդ հրաման կուտայ որպէսզի հոռմական ժամագիրքը գործածուի 1-ինի վիճակին մէջ: Այսպիսի և ուրիշ որ և է պապական կոնգրեսներ, պէտք է որ նախ Գաղղիոյ կառավարությունը յուրակուին և ապա, եթէ հաճութիւն կուտայ, հրատարակուին Վասնզի այս օրինակ է Գաղղիոյ տերութեան և պապական կառավարությունն մէջ եղած դաշնագրութեան (քոնֆորտա) անօրէնութիւնը:

Մոլտովալաքիայի իշխանութեանց մէջ քաղաքական ծանր դեպքեր պատահեցան: Աղային երեսփոխանաց ժողովք չուզեց քննելու ընտրողական շոր օրէնքը, զոր կառավարությունը ազատաւեր սկզբանց վերայ պատրաստած էր: Հետեւաբար բարձրագոյնիւ Քուլա տիրող իշխանը խորհրդանոցը լուծուելու հրամանագիր մը հանեց: Զինքեալ խորհրդանոցին անգամայն մեծագոյն մասը արդիւնքին որ նոյն հրամանագիրը չկարգացուի: Ուստի կառավարությունը խուճա մի զօրք յուրակեց և երեսփոխանաց սրահը զինուորական զօրութեամբ պարպել տուաւ: Զինքեալ այնորիկ Քուլա տիրող իշխանը ընտրողական շոր օրէնքը գործարարութիւնը հրատարակեց զոր խորհրդանոցը չէր ուզեր ընդունել, և հրաւիրեց բոլոր ազգը որ իւր կարծիքը յայտնէ այս օրինաց վերայ: Բայց յայտնաւէ 'յորին Բարձրութիւնը հրատարակեց թէ Մոլտովալաքիայի ժողովուրդները կը պարտաւորին անհամաձայնութեան ունենալ և յարգել Բարձրագոյն Վերան վիճապետութեան:

Ժողովուրդն է:

Եթե խորհրդը ներկայացուի, Տիւրքի թերեզա թատրոնը թիւն էր, որուն մէջ Էքզեան Տրոյնէյ, Արուսեակ Թերեզա, Պայծառ Ամիլիա, Մանուկան Արդիւր, Չէրաշի Տիւրք, Պէրիկեան Սորային, Աղաւի Լատին և Մէրսիսեփեան Բաթոյն կը ներկայացնէին: Ա. արարուածի մէջ Տիւրք և Տրոյնէյ բաւական էին: Թերեզա Բ. մէջ էր կը խորհրդէ գաղղիոյ որ ամենամեծ խաղաղական հետ վարպետութեամբ էր: Դ. արարուածի մէջ էր Տրոյնէյ կը խորհրդէ գաղղիոյ որ մեկտեղ Խաղաղ կը թան, և անոր վրայ Արդիւր կ'ազդէ զան որ չմեկնի երբեք ալ լաւ: Չորրորդի մէջ Տրոյնէյ շատ աղէկ կը նէ, երբ Ամիլիայի ձեռքէն կ'առնէ ու կը խորհրդէ Արդիւրի նամակները և պատկերը տեսնելով՝ Ա. և Թերեզա զայի կենդանագիրը... Ա. և Թ. անօրինակ վրայ... կը խորհրդէ, և մանաւանդ էր ձեռնոցը Արդիւրին երեսին նետելով 'ի մշտնադատութիւն կը հրաւիրէ զան: Հինգերորդին մէջ էր նոյնը թուականութեան տեսնելով գաղղիոյ զայրանալէ կարեկցութեան կը խորհրդէ վարպետ է: և շատ աւելի Թերեզա իր թուականութեան կրակողեաց զգայմամբ որ կարծես թէ յիշաւ թուականութեան մահաբեր ըմպելիքն բաժնի տղանցութեան ճանախող գործողութիւնները կը կատարէ: և շատ սրտաւոր է վերջին կէտին երբ Օրինուրթիւն կը խանգէ: Երկուքն ալ երեսին կը հանդիմանան ատոր մէջ:

Պիտի շարժանքի:

Թիւնը և երաշխաւոր եղող տերութեանց ամեն կարգադրութիւնները:

Այս քաղաքական դարձումը իբրեւ բարեյաջող դեպք մի, շատ սիրով ընդունուեցաւ Մոլտովալաքիայի հասարակութեան և բարեկարգութիւնը ամենայն չվերջուեցաւ: Բարձրագոյնի տիրող իշխանը ձիով և ոտքով քանի մը անգամ պտըտեցաւ Պուրթիէ մէջ և ամեն տեղ ուրախութեան աղաղակներով ընդունուեցաւ:

Թուրքիոյ ապստամբութիւնը երթալով կը ծանրանայ: Ապստամբները, որոց թիւը 40 հազար հոգիի կը հասնի, կը սեն, իրենց յատուկ Պէյ մի ընտրելով, անոր հրամանատարութեամբ կը յառաջանան դէպ 'ի մայրաքաղաքը: Թուրքիոյ օրինաւոր Պէյը՝ ապստամբաց պահանջմանը համաձայն, պարտաւորեցաւ սահմանադրութիւնը և նոր դրուած հարկերը ջնջել: Այսու ամենայնիւ տակաւին ապստամբները չքաշուեցան և կուզեն որ Պէյին առաջին պաշտօնեան իւր իշխանութեան գրիւն, ու երաշխաւորութիւններ արուին իրենց թէ Պէյը հաստատուն պիտի պահէ այժմեան ըրած իւր զինուորները:

Թուրքիոյ նախահանդիստը Անգղիոյ, Գաղղիոյ և Իտալիոյ պատերազմական շատ նաւեր կը գտնուին: որոց մէջ բաւական զօրք ևս կան, որպէսզի հարկը պահանջելու ժամանակը պաշտպանեն իրենց ազգայինները: Զինքեալ տերութեանց ծովայինները և հիւպատոսները յայտնեցին Թուրքիոյ Պէյին, թէ միջամուտ պիտի չըլլան այս կողմին 'ի նպատակիւ, և թէ նաւատորմները ուրիշ բանի մը համար են կած չեն, բայց միայն իրենց ազգայնաց անդորրութիւնը հաստատուն պահելու:

Յօնիական կղզիները մօտեցաւ պիտի յանձնուին Հելլենական կառավարութեանը: և այս պատճառաւ քիւր Թրասիպոլիս Գալիմի իբրեւ լիակատար իշխանութիւն ունեցող երեսփոխան, Հելլենական տերութեան կողմանէ Քորֆու դնաց որ յիշեալ կղզիները ընդունի Անգղիոյ կառավարութեան ձեռքէն: Հելլենացոյ Գեորգ Թաղաւորը ևս Սիրա և Մորա պտըտելէ ետեւ, Յօնիական կղզիները պիտի երթայ յայտնելու իւր նոր հպատակաց: 'յորին

ԱՏԵՆԱԽՕՍՈՒԺԻՒՆ

Պարոն Ա. Պ. Աղանուրի 'ի տարեալ ժողովի սրբոյն Յովնանու եկեղեցոյն Բրալիոյ 'ի 10 Յունուարի 1864, յաղագս հաստատեց զանձանակ մի յօդուտ ազգային գրաւոր աշխատանց:

Պարոնայք,

Համարձակեմ ինչպէս զուշադրութիւն ձեր առաջարկութեան իմիք, զոր 'ի վաղուց թէ պիտի ետանդիւ խորհի մատուցանել առաջի ժողովը ձերոյ, սակայն երկնէն զոգցես նորօրինակ իմ երեւել այնպիսի ըստ որում չեմ տեղեակ զի այնպիսի սովորոյթ բնաւ իմ լեալ իցէ ուրիշ առ ժողովուրդս Հայոց: Այլ թուի ինձ որպէս թէ այս իցէ ժամ բարեկատու բանալ ձեզ զայն խնդր, վստահ գտով զի ընկալելը դուք ամենայն զպատշաճութիւն և զպիտանութիւն իմոյ խնամք առնարկութեան, և կըսողեալք ընդ իս 'ի յոյս 'ի ըստ անդր յաջողեց նորին:

Առաջարկեմ, զի 'ի յաւելումն երկոյ դանձանակաց այժմ շրջաբերեց յիկեղեցոյ մերում յաւուր Տէրունական, որք էն դանձանակ ջուղացու տնանկաց, զանձանակ Հայիկան միաբանութեան և զանձանակ խաչահարկի, հաստատակցի չորրորդ մի՝ նպատակեալ 'ի նպատակ ազգային գրաւոր աշխատութեանց, որ և կը չեցի Գանձանակ յօդուտ գրաւոր աշխատանց:

Բարոյք մի նշանաւոր յողմ մեր, որ իրաւամբ իմիք զի 'ի գովեստ նոցա իբրեւ մարդասիրութեան ևս և բա

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆԱՌԹԻՒՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅՈՑՄՈՒՆԷ Ի ԶՄԻՌՆԻԱ

(Նախընթաց բխեն շարունակութեամբ)

Չորրորդ ներկայացումն էր Մօնթրօնի կամ Խաղաղի Դիւանի, որուն մէջ Մօնթրօնի դուքս Էքզեան, Օրսինի կոմս Ալէքսան, Էյօնօրա Արուսեակ, Լատինի զառանգական Պայծառ, Աննա Աղաւի, ՍքալաքոՉէրաշի և Պէրրիէ Գաղղիոյն էին:

Սքալաքոյի երկրորդ մշտնադր աղէկ գործի գրուած էր, բայց երաժշտութիւնը հետն աղէկ չէր ընկերանար: Դ. արարուածին մէջ Մօնթրօնի և Օրսինի մէջ պատահած վիճը շատ ցուրտ էր:

Հինգերորդն էր Կոյրին Զաւակը, ուր Ֆրանցէսքոն Ֆրանցէսեան, Մաղաբայի Մարիզ Ալէքսան, Ֆալիոն Կոմսը Պէրիկեան, Քօնսիէյո Արուսեակ, Մարգարիտա Աղաւի, Ֆերնան բիշօ Մէրսիսեփեան և Վիքթոր, Թրեանցն էին: Այս մէջ երեւել էին Քօնսիէյո և Ֆրանցէսքո, առաջինը՝ յիմարի և երկրորդը՝ աղբատ կոյրի գերով: Խաղն աղէկ էր և վարպետօրէն գործի գրուած:

Վեցերորդ խաղը Մարիէրի Սերք Բիշօն էր, զոր բաւական աղէկ ներկայացուցին: Այս հետ տրուեցան նաև Պարոն Աղզիկը և Աննա զաւելները, ուրմը առաջին անգամուան օրն յաջողութեամբ գոր

Ա.ԶԳ.Ա.ՅԻՆ ԳՈՐԾԻՔ

աղայի և ընկերաց, Հարենց Սրբաճամաղայի և ընկե-
րաց, աղայ Արարդեօեան աղայ եղբարց և ընկերաց .
աղայ Խառֆեանին, աղայ Մուրաթեանին, աղայ Մեկ-
զուն Խաղենոերին և վերջապէս, Պօլսեցի, Խզմլսցի և
այլ ամեն անդերու բարնաղաւտ և հայրենասէր Հայե-
լուսն, զի հաճէն իրենց կրօնաբարութիւն և անկեղծ ազ-
գասիրութեան պատուին, ոչքան կարելի է գիտիմով և
զեւարթ օրտաւ հայրենեաց անգամին վրայ մատուցանել .

Ստորագրութիւնն ըննադրեն պէս՝ նուիրատուաց ան-
տանական ցանկն էհրատարակելն¹ ի գովութիւն ամե-
նեցան և յապացոյց մեքարեւոնադն շնորհարարութեանն։
Ընդունեաւ նաև որ շինուել'ք եկեղեցւոյ և սուրմ-
նարանի ձողաններն մի մի մտանորին սղեր զրաբն և
անոնց վերայ ուրի տասեր վ' արձաճաղարուն նուիրա-
տուաց անտաներն վասն մշտնջևնաւոր յեշտասկի բարե-
բարոյն ։

Ամենայն նուիրք կրնան օգտորդուիլ յամուն հօգա-
րարձուաց մեր եկեղեցւոյ . սղփնքն աղայ Զովաննիսի
Յովորեան , աղայ Ատրապեաի Էրզրեան և աղայ Նաոյ-
եայ Սեփեան , որք ինչոյն կանանուսեր ապահովաղիր
կիւրիկն բարկարացն :

Ե.Գ.Ի.ԳՏՈՄ

Գահերէն կը զրեն մեզ թէ յիշեալ մայրաքաղաքին Հայ ժողովուրդեան համալիմ հաճութեամբը, անցեալ ամսոյ 12ին ընդհանուր քուէարկութիւն ըլլալով վերառեկութեամբ արժանապատիւ տէր Սեորովի Ծալքազոյն վարդապետին, թաղական խորհուրդը կազմուէր է ազգային Սահմանադրութեանօրէնութեանց համեմատ : Իշեալ նորահաստատ խորհրդոյն անգամայն ճանաչուիլը հետեայնէն են :

Pharmazie

Նշարեալ ապա Պէտարոսեան , ատենապետ ,
Կրիգոր աղա ,
Շէքիպ էֆէնտի Նշանեան ,
Գեորգ — Պէյ Ռահայէլեան ,
Խաչէր էֆէնտի Սիքայէլեան ,
Սոսկէս աղա (ՏէշՃի) ,
Պօղոս էֆէնտի Ղարապետեան ,
Պետրոս էֆէնտի Օգէի ,
Շավարշ աղա Լյփիարեան :

Ուրախ սրտիւ կը լսեմք նաև, թէ արժանապատիւ
սէր ՍԷՆՈՐՈՎ ՎԱՐԳԱՎԵՐԸ՝ իւր խոհեմութեամբ
և իւր խաղաղասիրական յորդորանօքը, յաջողէ
Պահէի մեր ազգայնոց մէջ անցեալները ծագած
ցաւալի զծառնութիւնները անհետ ընելու և սէր ու
միաբանութիւնը հաստատելու :

Եւ յս Լստողածաճաճոյ գործը , որուն յարատեւ թիւն կը բարեմարթեմք 'ի բոլոր սրտէ , անտարաւ հոյս սրտիւ կընէ յիշեալ վարդապետին , և անոր ազգասիրական գործունէութեանը ասպարոյց մը կը համարուի :

[illegible]

Դպրիկի աղցալին երկպառակութիւնը, որուն վըրայօք համառօտ յիշատակութիւն մի ըրինք մնալիւնթաց թուոյն մէջ, դժբաղդաբար, երթալով կը ծանրանայ ։ Թաղական խորհուրդը արժան չհամարեց, աղցին երեւելաց պահանջմանը և բողբոյն համեմատ, աղցալին ընդհանուր ժողով գումարելքննելու համար սուրբ Ստեփաննոս եկեղեցւոյն աւագ խորանին և միւս երկու փոքրիկ խորանաց խաչկալներուն շինութիւնը ։

Յայտնի է որ Ռազական խորհուրդը ինը անգամներ է բաղկացեալէ . որոց երկուքը շատ ժամանակէ 'ի վեր հրաժարած են , այսինքն մեծարդոյ տեսարը մահտեսի Յակոբաղան Լաւոյեան և Ղէման Սիմոն ազան . հետեւեալը եօթը անդամ կըմնայ , որոց մեծարդոյ մասը չորս հոգի պիտի ըլլայ : Ընթմիթէ Սահմանադրութիւնը թոյլ կուտայ , որ հազար ընտանիք արժողութեամբ ազգային շինութիւն մը չորս հոգիի կամքովը և որդւմամբը շինուի առանց 'որ և է վերատեսչութեան , Ըմնքը դիտեն , նմանապէս Ռազական արժանայարդ խորհուրդն ալ գիտէ թէ թոյլ չտար . ստիպյն յասաջ պիտի բերէ թէ , ինչ ընեմք տակաւին ազգային երեսփոխանական ժողովը չէ կազմուած . անտեսական , ելլմտական և ուրիշ օժանդակ խորհուրդները չեն կազմուած , ուստի անոնց ամենուն պաշտօնը առայժմ մեք կըվարեմք :

Ի մասին թեթև գործերու , Ռադական խորհրդի
դոյն այս բսածը կընդունուի . քայք երբոր խդիրը
Յ հաղար լիտայից կըվերարերի , ինչպէս վերը Ը
սինք , յայնժամ Ռադական խորհուրդը չկրնար ար
դարանալ իւր յառաջ բերած պատճառներովը . այլ
կարծեմք թէ պարտականութիւն ունի , կամպասել
որ ազգային երեսփոխանական նոր ժողովը կադմուի
կամ հին երեսփոխանական ժողովը զումարել և ա
նոր հաւանութիւնը առնուլ . քանզի հին երեսփոխա
նական ժողովը վաւերական կըհամարուի ըստ դա
ւառական առաջին տնօրէնութեան . որուն մէջ դըր
ուած է որ , եթէ վիճակի մը մէջ օրինաւոր ազ
գային ընդհանուր ժողով կայ , կրնայ անոր միջո
ցաւ ընտրուիլ Սահմանադրութեան Օղնական ժո
ղովը : Իսկ եթէ թէ ազգային կեդրոնական վար
չութիւնը կըհամաչէ և կընդունի հին երեսփոխա
նական ընդհանուր ժողովը . հետեւաբար իզմիրի
Ռադական խորհուրդն ևս կըպարտաւորի ճանաչել
և ընդունել զայն :

Գլխուեւ արժան է նաև որ աւագ խորանին խաչ կալին շինութիւնը՝ ըստ ժամանակին , ընդհանուր ժողովով, որոշուեցաւ . այսինքն մասնաժողով մը կազմուեցաւ և անոր ձեռքը յատկապէս մը յանձնուելով հրաման տրուեցաւ , որ 1200 լիւայէն աւելի ծախք չընելով շինութիւնը յառաջ տանի ընդ

կան 'ի յապարկատ սոսկ անսխաժոյճ և սյարգ կենաց ։ Ազգն անկարող 'ի գլխել զճիշտ յարգ և զպիտանութիւն երկասիրութեան նոցա , հայր 'ի զբազէտս բազում անգամ իբրև 'ի սարապարոզս և յանգործունեայս ընկերութեան ։ Եւ թէպէտ չսոցլ յամենայն ծախս փափկութեանց և նորածնութեանց , վերջին զծծութեամբ զայ 'ի հանդէս իբրև զօգնութենէ գրաւոր վատակոյ իրիք կամ զբազէտ արանց իցեն բանք . այն 'ինչ 'ի զլսաւոր իսկ 'ի կերպարանս վայելէ խնդիրն այն առ բարեկիրթ աղինս ։ Առ մեզ եթէ յօրինեն զգիրս և եթէ հաստատեն զօրազիրս , մկապէս մնան անօգնականք , անբաջաղբք և անվարձք . մուրացիկ լինին և եթէ 'ի կրպակ հանել զայն աշխատափնս , որք առ այլ աղքատունեն զհաճաւոր առեւտուր , բազմիցս է զդուռն 'ի ճոխութիւն ։ Միթէ չկարէլին և զրազէտք միք , որ քան զվեզ գերապանցք են ձրիւք մտաց , կորովի 'ի զատուրութիւն և բաւական 'ի խեղահատութիւն ամենայնի , զնոյն գեղս կենաց , զնոյն սարաւարունա ծախս առնուլ 'ի փորձ , որպէս միք կալաք , և ճոխանալ ըստ մեզ և վայելել աղատ 'ի գլխութիւնս և 'ի փափկութիւնս անձնային , փոխանակ չարչարելոյ վսիտս իւրեանց և տուայտելոյ զանձինս վասն լուսաւորութեան և շինութեան անխոյժ 'և անկարեկից ընկերաց ։ Նոքա , որ զպիտանաւոցոյն՝ բայց զտաժանաւոցոյն մասն հասարակաց մեր կենցաղոյ առին յանձն ծառայել յաւել բանախնութեան մերում , չունին միթէ փոքրատն լուծանք

վերադառնալով թեմամբ այն ժամանակուան քաղաքական
ժողովոյն : Բայց երբոր Թաղական խորհուրդը ,
գուստական առաջին անօրէնութեանը համեմատ
կազմուեցաւ , անոր անդամներէն շատերը՝ ազգային
Սահմանադրութեան եղին աղէկ չմանալով , կար-
ծեցին թէ ամեն ազգային դործ , թէ՛ ծանր և թէ՛
թեթեւ , պիտի կրնան ինքնազուլու յառաջ տանել .
ուստի յիշեալ ժամանաժողովը լուծման վիճակի մէջ
է ըսելով , անոր պաշտօնը վրանին առին , առանց
մտածելու որ , եթէ լուծուած է , պարտականութի-
ունին ընդհանուր ժողովը նորէն դուրսբերել , մաս-
նաժողով մի կազմել տալ յիշեալ շինութեանը հա-
մար , և իրենք ալ անոր վերայ հոգաբարձութիւն
ընել : Իսկ երկու փոքրիկ խորանաց խաչկանքուն
շինութիւնը , որ 1000 լիւայէն աւելի պիտի արժէ ,
ամեն մարդ կը դարմանայ թէ , ի՞նչպէս առանց ազ-
գային ընդհանուր ժողովոյ մը հաւանութեանը՝
Թաղական խորհուրդը յառաջ կը տանի . որուն մե-
ծազոյն մասը , ինչպէս վերը ըսինք , չորս հոգի է :

Արդ ամեն մարդ գիտե , որ Սահմանադրութիւն
 Հեղած ժամանակը անդամ, Իգմբրի մէջ 4 կամ 5
 հոդի խելքով աղդային պայպիսի ծանր գործոյ մի
 ձեռք Հէր կրնար զարնուիլ :

Իրաց այս ձևերով վեճակին մեջ, և որպեսզի ազդային երկպառակությունը չառաձայն և խռովություն մի չծաղի, կարծեմք թե՛ Վ. Պոլսյոյ կեղերանական Վարչությունը՝ քաղաքիս Հայոց համար բանջարու թիւն մի ընելով, կրնայ փութալ յուզարկել մեղքաւորական երկրորդ տնօրէնութիւնը, որպէսզի Իզմիրի ազդային ընդհանուր ժողովը անմիջապէս կազմուի, և դաժ շինութիւնները քննէ և շարունակութեամբ ազդային շինութեանց վերատեսչութիւն ընէ։ Վասնզի թե՛ բոլոր առաջնորդական վեճակաց մեջ պաշտական առաջին տնօրէնութեան կատարեալ գործադրութեանը սպասուի, շատ տարիներ պիտի անցնին և տակաւին ազդային ընդհանուր ժողով մի պիտի չունենամք, տնտեսական, ելեմտական և ուրիշ օժանդակ խորհուրդներէ զուրկ պիտի ըլլամք։ Ըսելէ՛ որ Իզմիրի ազդային ծանր գործերը տակաւին շատ տարիներ, միայն 4—5 անձանց խելքով պիտի կառավարուին։

Իրաց այսպիսի կացութիւն մի չկրնար շարունակ
ուիլ Իզմիրի Հայ ժողովրդեան մէջ առանց ծանր
խտովութիւն մի ծագելու . ուստի Հարկ է շուտով
դարման մի տանիլ այս կացութեանը որ Սահմանա-
դրութեան ողուոյն դէմ կերեւի մեզ :

ԿԸԼԵՄԵ ԹԷ ոչս մտօք և բազմաթիւ ստորադրու-
թեամբք աղերսադիր մի յուղարկեցաւ անցեալ շաբ-
թու առ ամենապատիւ սրբազան տէր Պօղոս բարե-
խնամ Լճաջնորդն մեր , որ՝ ինչպէս յայտնի է ,
միանդամոյն Կ . Պօղոսի ութմեան Պատրիարքն է :

արութեան 'ի մէջ, զիրաւանս գէթ փոխադարձութեան ծառայութեան առ 'ի մէջ: Արդարեւ ունին . և դուք ամենեւին փայրիկ մի խորհրդածութեամբ, ձայնիկց էք ունին և՛ զիրաւունս և՛ զարժանաւորութիւն : Ուրեմն թո՛ղ մեզ հիմն զենէ զէթ այսմ՝ զոչոյն հնարից 'ի հայթ-հայթիւ օգնութիւն արժանաւոր արանցս , որք անձնա-նդէշր անխաբին վասն լուսոյ և զիտութեան մերոյ , յարգել և քաջարեւել ըստ կարի՝ զբարի վաստակս ամենապատուելի կոչման նոցա :

Թէպէտև գործ պտտնարկութեան մերոյ, միայնակ առեալ, չունիցի մեծ իմն երեւոյթ և ոչ կարիցէ իսկ ըստ բաւականի սրտասխտանել ընդարձակ նպատակի իւրում, այլ յուսացուք, Պարոնայք, զի օրինակի մերում հետեւեալ ևն սիրով և հաւանութեամբ նոսե աղջկայիք այլ կողմանց, զոր մանաւանդ ակնկալուք ՚ի սիրելի համոշխարհիկ զրոյցեաց մերոյ որ ՚ի Կալիթա և յայլ տեղիս Բրիտանիկ Հնդկաց, և այնպէս՝ չնչն սկսուած մեր այժմ ՚ի հաստատել գանձանակ մի՛ն պէտս և յօգուս աղգալին դրաւոր աշխատանայ ո՛չ միայն ՚ի շրջեցուցանել ՚ի ժողովուրդս յեկեղեցւոջ, այլև զինչդուկ մի համարեսցի ընդունել ՚ի նա զայլ տուգոս և զհանգանակութիւնս յայն սակս նուիրեալս յաղգասիրաց, ունիցի հետեւանս կարեւորագոյն ձեռնարկութեանց հանդունատիւ հաստատութեանց այլ ամենայն ուրեր, որ իցէ բազմագոյն թիւ Հայ ժողովրդեան :

Հետեւեալ նամակը՝ օտար տէրութեանց հարստակ քանի մը երեւելի և ուսումնական Հայ երիտասարդ- ներ անձամբ բերին մեզ, խնդրելով որ 'ի ըստ ըն- ծայեմբ զայն Արշալուստի միջոցաւ :

Յարգւոյ խմբագիր :

Իւլիս, 14 Մայիս 1864 :

Մուրը Ստեփաննոս եկեղեցւոյն խաչկաշնորդն չի- նութեանը նկատմամբ՝ թաղական խորհրդոյն և ազգին երեւելոյ մէջ ծագած անհամաձայնութեան վերայ : Ծաղիկ հանդիման 82երորդ թուոյն մէջ երկուր յօդուած մի հրատարակուած է : Մենք չստ որինաւոր գիտողու- թիւններ ունինք նոյն յօդուածոյն ամէկ մէկ սրտրե- րութեանը վերայ, սակայն վիճարկութեան տեղի տալու ոչ միտք և ոչ ժամանակ ունինք : Այսու ամե- նայնիւ չեմք կրնար ընել Ծաղիկին յարգւոյ հրատարակ- չին հետեւեալ զրածին վերայ, որ կըսէ, «Խոնարհարար կառավարիկն թաղական խորհրդոյ՝ հասանիլ հրաւի- ընելու յառաջնորդարան կամ ընդհանուր ժողովի, տէ- րութեան հարստակ տնտեսները կամ բողոքարկուները, միշտ դուրս ձգելով առոցմն ոքոնք որ օտար տե- րութեանց հալատակ են»:

Ծաղիկին այս գրածը օրինաւոր որոմնութիւնն պատ- ճառեց ճշմարիտ ազգասիրոյ և խաղաղութեան . որոնք կուզեն խմանալ թէ տէրութեան որ հրամանագիրը և ազգային Սահմանադրութեան որ յօդուածը կարգիլէ, որ օտար տէրութեանց հարստակ Հայերը ներկայ չըլտ- նուին այն ժողովներուն մէջ որ լինեց ազգային եկե- ղեցեաց շինութեանը, դարաւանայ և հիւանդանոցաց կարգադրութեանը վերաբերեալ խնդիրներու վրայօր- քննութիւն և որոշում պիտի ըլլայ : Մանաւանդ որ Իւլիսի մէջ օտար տէրութեանց հարստակ ըստաճնե- րուն մեծաւոյն մասը՝ օտար տէրութեանց թարգման են, որ դարձեալ օսմանեան հարստակ կը համարուին :

Եթէ Իւլիսի թաղական խորհուրդը՝ Ծաղիկին հետ համաձայն ըլլալով, 'ի ժողով չհրաւիրէ օտար տէրու- թեանց հարստակ Հայերը, յայնժամ այս վերջիններս իրաւամբ կը զարթոտուորին մերժել յետ այսօրիկի որ և է դրամական նպատակ որ պիտի խնդրուի բաղադրեալ Հոյոց եկեղեցեացը, դարաւանայ և հիւանդանոցին համար : Իսկ յայնմանէ իրաւունք պիտի ունենան Իւլիսի ազ- գային անշարժ և շարժական ստացուածոց մէջ իրենց ինկած լաճիւնը պահանջել . որով զատ եկեղեցի, գատ դպրատուն և գատ հիւանդանոց մի չլինելով, բոլորովին կը բաժնուին, և յայնժամ միայն թաղական խորհու- րդը կրնայ ազգային ընդհանուր ժողովոյն չհրաւիրել օտար տէրութեանց հարստակ Հայ երեւելիները :

Կըցաւիմք որ Ծաղիկին յարգւոյ հրատարակչին հե- տատեսութիւնը և ազգասիրութիւնը այսչափ միայն է եղեր :

Ազաւելով որ այս նամակ հաճիք հրատարակել Ար- շալուստի մէջ, միամ կայն :

Ոմն 'ի բաժանորդաց ձերոց, հարստակ օտար տէրութեան :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ + 13 ՄԱՅԻՍ

Բարձրագոյն հրամանաւ, վաճառականութեան գատարանին երկրորդ ատենին նախագահ մեծաշուք Սայիտ էֆէնտին՝ առաջին ատենին նախագահ ան- ուանեցաւ, և հայկազուն մեծաշուք Վահան էֆէն- տին, որ վաճառականութեան երրորդ ատենին նախագահ էր, երկրորդին նախագահ կարգեցաւ . ու այս բարեպատեճ առթիւ, տէրութեան երկրորդ կարգի Չրք աստիճանի պաշտօնատար անուանեցաւ :

Բարձրագոյն Դարան թարգմանուէ գրասենեկին գլխաւոր գործակալներէն մեծաշուք Ստեփանեան Կարապետ էֆէնտին՝ սնանկութեան վերաբերեալ գործոց քննութեան խորհրդոյն անդամ կարգեցաւ :

Օգոստոսիան Սուլթանին բժշկապետ վսեմափայլ Մարքո փաշան 'ի էրեքութեան աստիճան ընկալաւ և Օսմանիէ կարգին երկրորդ աստիճանի շքանշա- նաւ պատուեցաւ :

Իրաննաւ ընդհանուր կառավարիչ վսեմա- փայլ Տափուէ փաշային Մէճիտիէ կարգին առաջին աստիճանի շքանշանը շնորհուեցաւ :

Բարձրագոյն Դարգը Մէհմէտ փաշան անցեալ շաբթու Երբիւնուպօլիսէն հասաւ : Երբին Բարձրութիւնը ցամաքի ճանապարհաւ Սիւնիքի գա- լով, անկէց յատուկ շողեանով մի Պոսթոբէ իւր ա- մուանոցը եկաւ :

Մարտիկայի լրագիրները կը ծանուցանեն թէ եկամտից նախորդ պաշտօնեայ բարձրագոյն Սուս- տաֆա փաշան յիշեալ քաղաքը հասեր է և անկէց Վիշիի ջերմութիւնները պիտի երթայ եղեր :

Մենք տէրութեանց երեսփոխանները անցեալ շաբթու իրենց երրորդ նիստը ըրին, խորհրդակցե- լու համար Սուլթանաբաթի մէջ եղած Զուհայ վանքերուն խնդրոյն վրայօր : Կըսեն թէ Ենդղիան և Ռուսիան կառավարիչն, որ այս վէճը եւրոպա- կան մասնաժողովոյ մը քննութեան ներքե գրուի : Կաղզիոյ գեապանը թէպէտե 'ի սկզբան գէմիկընէր այս իրաւախօսութեանը, սակայն կը հաւատեն թէ այժմ կընդունի զայն այնու թէութեամբ, որ նոյն վանքերը աշխարհական վիճակի դարձնելու սկզբուն- քը հաստատուն մնայ միայն փոխարէն մի հաստեցա- նելով, որուն գումարը շատ աւելի ըլլայ քան զայն, որ որոշուեցաւ Սուլթանաբաթի ազգային ընդհա- նուր ժողովէն :

Հեղինակները երեք գլխաւոր խորհուրդ կամ ընկերութիւն ունին մայրաքաղաքի մէջ . այսինքն բժշկական ընկերութիւն, բանասիրական ընկերու- թիւն և երաժշտական ընկերութիւն (μουσικησ σνλλογοσ) : Այս երեք ընկերութիւններն ևս յառաջադէմ կը- ծաղկին ու մեծատիպն և գիտական անդամներ ունին, մանաւանդ բանասիրական ընկերութիւնը, որուն պատուոյ անդամ են արտաքին գործոց պաշ- տօնեայ Մալի փաշան, Ենդղիոյ եկամտից տեսուչ միսար Կլէստիւն, Ենդղիոյ գեապան 'ի Կ. Պօլիս ուր Հէնրի Պուլմիէր, և այլն :

Ենդղիոյ երեսփոխանական ընդհանուր ժողովը ամսոյ 8ին ուրբաթ օրը գումարուեցաւ Գլխաւորի տարբ Լուսաւորէ եկեղեցին, ուր ներկայ դահուե- ցան 76 անդամներ : Այս ժողովոյն մէջ քանի մը կարեւոր խնդիրներ կարգադրուէին՝ Խոն, որոշ- ուեցաւ որ ամսոյ 15ին ուրբաթ օրը ազգային ե- րեսփոխանները դարձեալ գումարուին Գլխաւորի Ս. Լուսաւորէ եկեղեցին . որպէս 'ի կախ մնա- ցաւ 1—2 ծանր խնդիրներու ևս որոշում մի արուի :

ՔԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԻՒՐ ԻՐ

Ձմիւռնիւ, 16 Մայիս :

Մուրը Երեսփոխան վանոց Մարաններէն, Գա- ղատից ընդարձակ վիճակին քարեխնամ առաջնորդ դերապատիւ տէր Սիւրտիչ սրբազան Արքեպիսկոպոսը ամսոյ 1ին հասաւ Իւլիս . ուր բաղում յարգանք ըն- դուռեցաւ բարեկալու և ազգակն երեւելիներէն :

Կորին Սրբազնութիւնը, որ խոսէ ու քանդուրտ գլխաւոր եկեղեցական մըն է, իւր անձնական վարկով տկարութիւնը վարդապետ Բժշկայ ցոյց տալու և ազգաբ- նութիւնը դանկու համար Իւլիս եկած է : Աւայժմ մասնաւոր անձի մը ստու բազում մեծարանք հիւրըն- կալութիւն դատու . և կ'ըսեն թէ, ըստ խորհրդոյ բժ- կայ, միտք ունի պիտի երթալ օգտախոսութեան համար :

Կոստանդու ընդհանուր կառավարիչ վսեմափայլ Գապուէ փաշան մէկ երկու շաբթիւն հոգիւ թէ պիտի կրնայ վրադասուլ Իւլիս . վստիկ բարձրագոյն հրա- մանաւ նախագահ կարգեցաւ մասնաժողովոյ մի, որ Լիւսանաւ քանի մը գործոց վրայօր քննութիւն և ո- րոշում մի ընելու համար հաստատուեցաւ :

Երբու եղանակաւոր, մէկը Մահմաւան և միւրը Զոյն, որոց մահապարտ ըլլալուն վճիռը ժամանակէ մը 'ի վեր կ'ըսէ, անցեալ շաբթու կախուեցան, մէկը Օտուն պարսը ըստած շուկան և միւրը Փէշուրմաշար պաշը կոչուած շուկան :

Սուլթանի մարտը մինչե ցոյցօր 6էն մինչե 24 զուրուէ էր օխոյն, ըստ տեսակին : Բայց այժմ կայ- տերական հրովարտակաւ, յիշեալ մարտի իրաւունքը 12 զուրուէի որոշուեցաւ ամեն տեսակ ծխախոտի համար առհասարակ, այսինքն 'ի ստորին և 'ի ալէ տեսակի :

Յուալի արտիւ կը ծանուցանեն, որ մեր պաշտօնա- կից, այսինքն Մէհմաւանի Հուսախ լրագրոյն խմբա- գիր վսեմաշուք Յ. Վարդան փաշային քանդակու տարեկան որդի յարգոյ Գէորգ աղան, անցեալ ամսոյ 28ին առ Ստուած փոխուեցաւ զինի սակաւօրեայ սաս- տիկ հիւանդութեան մը : Հետեւեալ օրը հանգուցըն յուղարկուորութեան տխուր հանդէսը փառաւորու- թեամբ կատարեցաւ, մարմինը Միշաղիւզի (Կ. Պօ- լիս) տարք եկեղեցին տաղուելով :

ԾԱՆԿԵԹՈՒԹԵԱՆ

ՍՐՃԵՐԵՆ

ԲԻՎՈՐԹՍ (ՆՈՅՆԱՆ ՏԱՊՍՆ) ԿՈՉՈՒՍԾ

Խառախան մուլիքան՝ առաջնորդութեամբ Կ. Պօլիս Կառմի թատրոնին նուագարկաւ բողոհարար սինեօր Գաբէպիւն, գեղեցիկ եղանակներ պիտի նուագէ յիշեալ ծովեղերեայ փառաւոր սրճարանը ամէն օր, բայց 'ի երկուշաբթի և ուրբաթ օրերէ, կէսօրէն ետե ըստ և, բապալուց ժամը 3էն մինչե կէս զիշեր : Իսկ կիրակի օրերը՝ միւնայն մուլիքան առաւօտեան ժամը 9էն մին- չե կէսօր պիտի նուագէ, ու կէսօրէն ետե զարմաւ, ժամը 3էն մինչե կէս զիշեր, և այս կարգադրութիւնը մինչե առաջիկայ Հոկտեմբերի սկիւբ պիտի տեւէ :

Սրճարանին մուտքը ձրի է . ու ընկերաց, նարկիւն- ներուն և ուրիշ ամեն բաներուն գինները առաւելու- թիւն մի պիտի չունենան մուլիքային պատճառաւ : Եւ այս գրհարութիւնը՝ Կոյեան տաղանին անօրինը կը- նէ միմայն իւր սրճարանը յաճախող յարգելիները զոչ ընելու համար :

THE COMMERCIAL UNION

ASSURANCE COMPANY.

19, Cornhill, London,

Այս բնկերութեան հիմնադրութիւնը ու պայման- ները արձանագրեալ են Անգլիոյ բարաւեցիկ Վիք- քորիա կոչուած 7երորդ եւ 8երորդ կանոնադրութեան մէջ, գլուխ 110 :

Յիշեալ բնկերութեան դրամագումարն է 2,500,000 լիւս սթերլինգ :

Անոնք որ կը փափաքին ապահովել ընդդէմ հրկի- ցութեան շարժական կամ անշարժ ստացուածք, կը- հրաւիրուին զիմե տո պարոնաճա ԿՈՒ ՊՐՕՏԵՐՍ որ այս բնկերութեան գործակալներն են Իւլիսի մէջ :

SUN FIRE OFFICE

ԱՐԵԻ ԿՈՉՈՒՍԾ

Ապահովութեան բնկերութիւն վստե հրկիցութեան, որ հաստատուած է 'ի Լոնտոն յամիւն 1710 :

Ստորագրեալ, Հէնրի Լու Բօզ, որ այս բնկերութեան գործակալն է Իւլիսի մէջ, իմաց կուտայ հասարակու- թեանը, թէ պատրաստ է ընդունելու ամեն կերպ առաջ- արկութիւններ ապահովութեան կահարասեաց և ան- շարժ ստացուածոց, որ կը գտնուին քաղաքի մէջ և անոր չըմակաները . նմանապէս մարաւոտներ, զանազան մա- մուրներուն մէջ կամ ուրիշ մթերանոցները եղած ապրա- նայ ապահովութիւն կ'ընէ հետեւեալ գիններով .

Յըլէրեանէ՝ Երու, անհրաւ և մի կրանայնիւր 0/0ին համար, որոց արտաքին պատերը քարաշէն են 3/4 Բարաւէնի Յըլէրի տներու կամ այլ շինուածոց համար 1 Բարաւէն և շաթմա տներու կամ ուրիշ շինուածոց համար (շինութեան տեսակին և դիրքին նայելով) 1 1/4—2 Գրանկայ մարաւոտներ կամ գանազան մամուրնե- ներու մէջ եղած ստորանոց համար 1 1/4—2 Բարաւէն պարաւաճանները և չըմակայ դեղերուն մէջ եղած հաստատուն տներու կամ ուրիշ ամրօր շինուածոց համար 1/2—3/4

Կահարասեաց, ապրանքներու և ուրիշ բաներու ա- պահովութեան վարձքը հուսաւոր է ապահովութեան գնոյն նոյն շինուածոց, որոց մէջ գրուած են :

Բիշ ժամանակուան, այսինքն տարիէ մը պակաս եղած ապահովութեան վարձքը հետեւեալ կերպիւ կը վճարուի : Տարբ օրուան համար 1/8 մարտ տարեկան ապահովու- թեան գնոյն :

Մէկ ամուսն համար 1/4 մարտ տար . ապահ. գնոյն : Երեք » » կէսը » » » Վեց » » 3/4 մարտ » » »

Գործակալութեան թուիլը, որով լիակատար իշխան- ութիւն տրուած է ստորագրեւոյն 'ի կողմանէ այս բնկեր- ութեան, և որ գրուեցաւ ու ստորագրեցաւ Լոնտոնի մէջ 'ի (14) 26 օգոստոսի 1863 դատաւարանական նօտարի առջե ամեն հարկաւոր եղած օրինական սովորութիւննե- րով, այս գործակալութեան թուիլը քաղաքի Անդ- զիական հիւսիստարանին գլխաւորութեան յանձնուած է : Գործակալութեան գրաւուուն է Գրանկայ թաղը Բուրիլիերին Ֆրէնքլինսէյն մէջ, Հոլանտից, հիւսաւոր տարանին գլխաւորութեան քով :

Հէնրի Լ. ԲՕԶ,

Իւլիս, 12—24 Փետրուար 1864,

գործակալ :

ԻՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐՇԱՆՈՒՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ